

AKADEMISKT

ENTREPRENÖRSKAP

Universitet och näringsliv i samverkan

Magnus Henrekson och Nathan Rosenberg

Stockholm: SNS Förlag, 2000.

Teknologin alltmer vetenskapsbaserad

Kommersialisering av forskning viktigt för välståndsutvecklingen

Akademiskt entreprenörskap i fokus

USA och Silicon Valley

Stor andel av spetsforskning vid universiteten i båda länderna

Varför har det amerikanska systemet varit mer framgångsrikt än det svenska att ge goda förutsättningar för akademiskt entreprenörskap?

Hypotes: Skillnader i avgörande institutioner och spelregler

Ekonomisk utveckling

Parallellitet t o m slutet av 80-talet (ej catching up!)

USA stark tillväxt under 90-talet

Helt olika sysselsättningsutveckling

Särskilt svag utveckling för NTBF i Sverige fram till mitten av 90-talet

Satsar USA mer på FoU?

Sverige högst FoU/BNP i OECD sedan 1985 (med något undantag)

Högst universitets-FoU/BNP av alla länder:

Sverige: 0,83%; USA: 0,39%; OECD:
0,39%

Mätt i manår 28% av all FoU vid
universiteten i Sverige, 52% av FoU
utförd av disputerade vid universiteten.

Universiteten bra på publicering:

1,8% av världsprod. av artiklar

Tvåa efter Israel relativt BNP

Svag länk till kommersialisering:

– lågt forskningsinnehåll i patenten

– Industriell FoU koncentrerad till fåtal
stora företag; svag utveckling NTBF

– gränssnittet högskola/näringsliv

Statliga stödsystem och andra samverkansformer i Sverige

Tredje uppgiften nu högprioriterad och många former

Omfattande verksamhet, ”top-down” modell

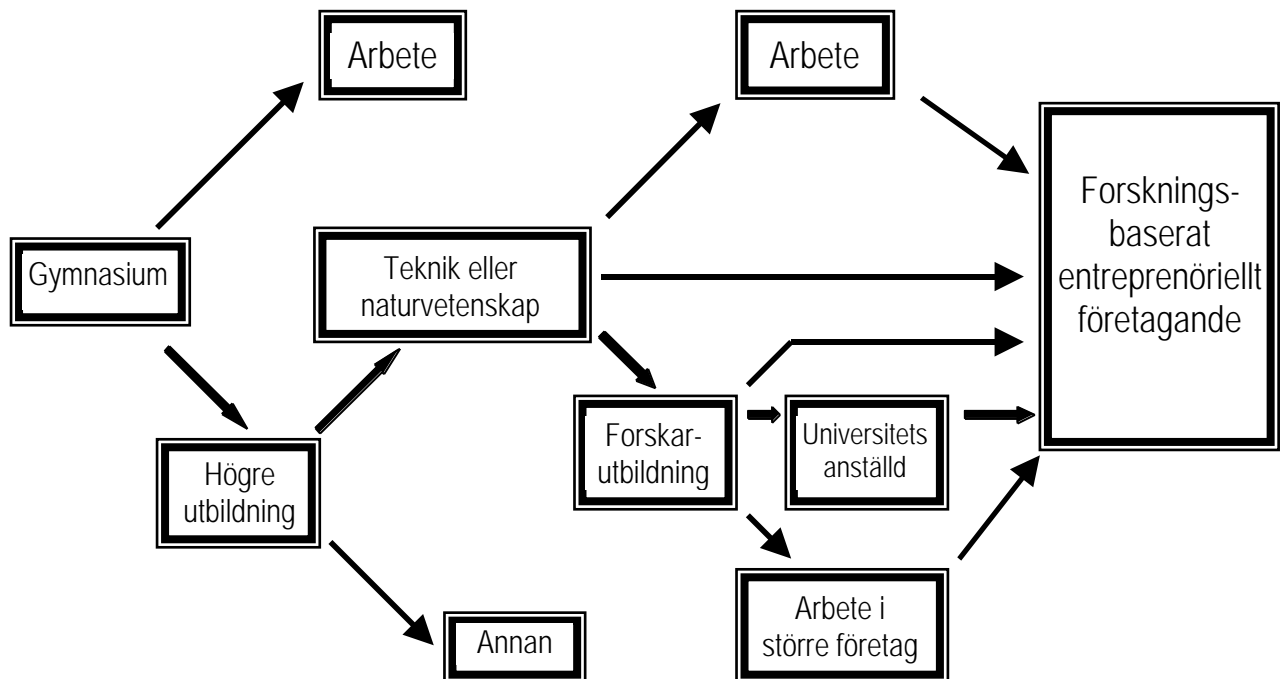
USA

”bottom-up” modell med legal struktur som främjade kunskapsöverföring till små och nya fbg och utv. av VC-industrin

Samverkan universitet/näringsliv växer fram mer spontant mellan parterna.

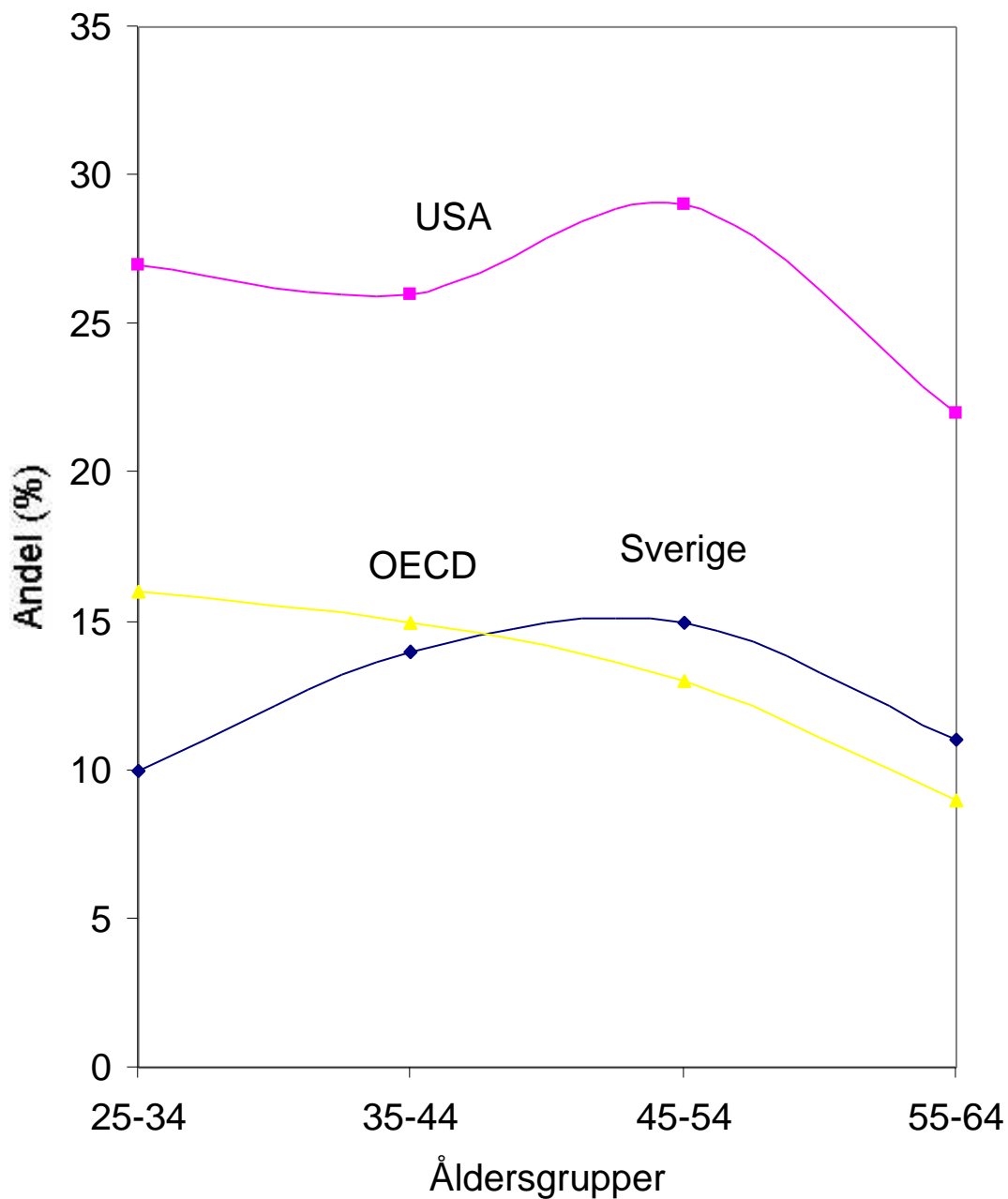
Vilka är de avgörande länkarna?

Från utbildningsval till akademiskt entreprenörskap

Incitament till humankapitalinvesteringar

Andel av befolkningen med univ.
examen i olika åldersgrupper, 1998

Humankapital avgörande tillväxtfaktor

Kan ej bara mätas i studieår:

- a) efterfrågan vald utbildning
- b) utbildningens kvalitet
- c) humankapital på annat sätt

USA dubbelt så hög andel univ. utbildade

Andelen sjunkit i Sverige (bild)

Ganska få naturvetare och tekniker

Låg avkastning på utbildning

Progressiva skatter

Studiestöd minskar avkastning att välja
”rätt”

Intresse för studier nära korrelerat med
avkastningen

Låga incitament till utbildning – mindre
bas för akademiskt entreprenörskap

Incitamenten att bli entreprenör

Behövs både i nya och befintliga ftg

Egenföretagarna sällan haft univ. utbildn.

Valet att bli entreprenör nära förknippat med lönsamheten till expansion

Risk: Akademikern förblir en extraknäckande konsult

Svag tillväxtvilja hos svenska företag

Beskattningen av entreprenörsinkomster

- skulder gynnades, egenkapital missgynnades
- individuella ägare missgynnades
- stora, gamla och kapitalintensiva ftg gynnades

- Entreprenörsinkomster i hög grad löneinkomster, hög marginals katt
- Optioner beskattas som lön när knutet till anställning
- Fåmansbolagsägda AB beskattas högre, särskilt om hög lönsamhet
- USA aldrig lika höga skatter
- marginals katt på arbete ca 50% av svenska
- Reavinstskatt 20% sedan 1981
- optioner mycket skatteeffektiva sedan 1981 (ingen skatt innan aktien säljs, 20% reavinst.

Drivkrafter till förmögenhetsbildning

- små och nya behöver mer egenkapitalfin.
- benägenheten att bli entreprenör påverkas
- trygghetssystemen minskar sparbehoven
- skatten på förmögenhetsackumulation mycket hög i Sverige.
- gynnar institutionaliserat sparande

Venture capital-industrins förutsättn.

Tillväxt möjlig i USA p g a:

1. Reavinst 20% 1981.
2. Pensionsfonder kan satsa i VC-fonder 1979
3. Nya optionsalgstiftning 1981 (inga skatteeffekter förrän aktien realiserar)

Modell som harmonierar incitamenten för investerare, VC-företag (och deras anställda) och nystartade företag.

Enorm betydelse för akad.
entreprenörskap

Limited partnership

Limited partners satsar 99% och general partners 1%, vinsten fördelas 80/20

Sålla fram projekt
Ersättning resultatbaserad

Ledning i nya företag låga löner och
mycket optioner

Finansiellt stöd delas ut i omgångar

Ett partnership upplöses efter 8–10 år

Inom VC-företag sätts nya partnership
kontinuerligt samman

Track record avgörande för att få pengar

Företagsänglar tillkommer. Samma
skatteregler

Sverige

Stora företagen, NUTEK, Almi m fl har fyllt VC-företagens roll i Sverige ("Den svenska innovationsmodellen")

VC-marknaden länge liten och i sena stadier

Nu snabb tillväxt, men tillför ej kompetens i samma utsträckning.

Skattereglerna ofördelaktiga:

1. Trippelbeskattning
2. Företagsänglar drabbas av fåmansbolagsregler
3. Ägarnas utdelningar högt beskattade p g a fåmansbolagsregler

4. Inkomsterna för VC-företagens huvudägare och förvaltare blir arbetsinkomster

Rättslig struktur saknas ännu för att
befrämja framväxten av högkompetent
VC-industri.

Arbetsmarknadens funktion

- mest utjämnade lönerna i världen: höga låga löner och låga höga löner
- rigida löner missgynnar entreprenöriella ftg och små ftg som vill individualisera mer
- LAS ger förlust vid jobbyte; mindre spillovers
- ej konsistent med en entreprenörskultur; jfr Silicon Valley

Incitamenten inom universiteten

Förmedlas ny forskning i undervisningen?

Anpassas kursplaner till efterfrågan i samhället?

Kan forskningsmedel omallokeras snabbt?

Incitament för institutioner och forskare att samverka med näringslivet?

Hur samarbeta på kommersiella villkor med näringslivet med bevarad kvalitet på forskning och undervisning?

USA

- Universiteten konkurrerar med varandra (om anslag, studenter, doktorander, professorer)
- Professorer konkurrerar om forskningsmedel och doktorander
- Universiteten tar betalt

Ger höga krav på relevans och kvalitet och stor lönespridning mellan områden och enskilda forskare

Universiteten blir *endogena* institutioner som snabbt anpassar undervisning och forskning till vad som efterfrågas

Sverige (och Europa)

- Professorer statstjänstemän
- Universitetsstatus ges av staten
- Resurstillgång i mindre grad kopplad till framgång i forskning och undervisning (centraliserat system)
- Svårare att omallokera resurser mellan utbildnings- och forskn. områden
- Stor del av undervisning av icke-forskande
- Mindre möjligheter att belöna insatser lokalt

Samverkan med näringslivet

- Am. konkurrensinriktad kultur mer entreprenöriell
  - Bayh-Dole Act (1980) öppnade för ”vinstdelning”
  - Lärarundantaget ger negativa incitament för univ. och kolleger (negativt gruppträck)
  - Kommersialisering passar ej i en ämbetsverks-kultur (regler för tjänstledighet, lönesättning)
  - Konsult till storföretag istället vanligt (sällan samma utväxling)
- ”Uppifrån-och-ned” kontra ”nedifrån-och-upp”-modellen

Sveriges uppsving

- Tillväxt i sysselsättning och BNP
- Många nya mellanstora företag
- IPO-explosion av NTBF

Stämmer med vår hypotes

- halverad bolagsskatt gynnar EK
- Marginalskatt från 85 till 55%
- 30% kapitalskatt och avskaffad förmögenhetsskatt på onoterade bolag
- avreglerad kredit- och kapitalmarknad
- full internationell ägarkonkurrens
- ökad lönespridning
- mer offentlig upphandling
- flexiblare arbetsmarknad
- avreglering av produktmarknader
- börsuppgång skapat förmögenheter

Vägen till rikedom nu via uppbyggnad av nya företag.

Flera problem återstår:

- dubbelbeskattning på aktier missgynnar individuella ägare
- små företag högre skatt på avkastning och reavinst
- hög total skatt på sparande
- venture capital missgynnade
- individer utan eget kapital kan ej få kapitalbeskattning på entreprenörsinsatser och humankapital
- andra länder ändrar hela tiden

Första stegen tagits mot entreprenörskultur, men räcker ej långsiktigt